

Podľa toho, aké práva a povinnosti majú zmluvné strany v záväzkovoprávných vzťahoch na základe uzavretých zmlúv, upravuje zákon o cenných papieroch nasledujúce zmluvné typy:

- zmluvy o prevodoch cenných papierov,
- zmluvy o obstaraní obchodov (kúpy alebo predaja) s cennými papiermi,
- zmluvy o úschove, správe, uložení a riadení portfólia s cennými papiermi, imobilizácia cenných papierov,
- zmluvy na zabezpečenie záväzkov s cennými papiermi.

1 Zmluvy o prevodoch cenných papierov

Do prvej skupiny zmlúv o cenných papieroch patria zmluvy, na základe ktorých dochádza k zmene majiteľa cenných papierov. Je to:

- zmluva o kúpe cenných papierov (§ 30 ods. 1, 2, 3 ZCP),
- zmluva o darovaní cenných papierov (§ 30 ods. 4 ZCP) a
- zmluva o pôžičke cenného papiera (§ 38 ZCP).

Zákon o cenných papieroch upravuje špecifiká týchto zmlúv, ktoré vyplývajú z charakteru ich predmetu, ktorým sú cenné papiere. V prípade odplatného prevodu odkazuje zákon o cenných papieroch na podporné použitie úpravy kúpnej zmluvy v Obchodnom zákonníku a v prípade bezodplatného prevodu odkazuje zákon o cenných papieroch na použitie úpravy darovacej zmluvy v Občianskom zákonníku. Ako zvláštny zmluvný typ zmlúv o prevode cenných papierov upravuje zákon o cenných papieroch zmluvu o pôžičke cenných papierov, pretože aj prostredníctvom tejto zmluvy prechádza vlastníctvo k cenným papierom na druhú osobu (dlžníka). Okrem týchto zmlúv sa v praxi uzatvárajú aj iné zmluvy, na základe ktorých prechádza vlastníctvo k cenným papierom na inú osobu.⁹²

⁹² Ide napríklad o zámennú zmluvu, zmluvu o zabezpečovacom prevode práva/vlastníctva a iné zmluvy, ktoré sa využívajú najmä na kapitálovom trhu. Na kapitálovom trhu sa obchoduje tiež s majetkovými právami, ktoré sa vzťahujú k cenným papierom, najmä s opciami alebo dôchodkami, ktoré vyplývajú z cenných papierov. Niektoré z týchto práv sa stali samostatnými cennými papiermi.

Prevodom cenného papiera rozumieme zmenu v osobe majiteľa cenného papiera uskutočnenú na základe zhodného prejavu vôle prevodcu a nadobúdateľa cenného papiera. Takouto právnou skutočnosťou je zmluva uzavretá medzi prevodcom a nadobúdateľom. Zákon môže v určitých prípadoch úplne vylúčiť, resp. obmedziť zmluvnú autonómiu zmluvných strán, ktorá sa týka prevodu cenných papierov, napríklad v prípade obmedzenia prevoditeľnosti akcií podľa § 156 ods. 9 OBZ, alebo neprevoditeľný dlhopis podľa § 4 zákona č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch v znení neskorších predpisov. Emitent ale nemôže obmedziť alebo vylúčiť prevoditeľnosť cenných papierov na doručiteľa (§ 19 ods. 2 ZCP). V zákone o cenných papieroch je zakotvená ochrana práv dobromyseľného nadobúdateľa cenného papiera, ktorá platí pre všetky druhy cenných papierov, ak osobitné predpisy, ktoré upravujú konkrétny druh cenného papiera, neustanovujú niečo iné. V zmysle § 19 ods. 3 ZCP sa kupujúci stáva majiteľom cenného papiera, aj keď predávajúci nemal právo tento cenný papier previesť, čo neplatí, ak kupujúci v čase prevodu vedel alebo musel vedieť, že predávajúci nemá právo cenný papier previesť. Nadobúdateľ sa považuje za dobromyseľného vtedy, ak vynaložil priemernú starostlivosť týkajúcu sa toho, že prevodca nie je oprávnený disponovať cenným papierom.

V zmysle § 13 ods. 3 zákona č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch v znení neskorších predpisov práva spojené s cenným papierom sú samostatne prevoditeľné bez prevodu cenného papiera a môžu byť predmetom samostatného obchodu.

Obdobne ako pri prevode vlastníckeho práva k veciam, tak aj pri prevode cenných papierov sa vyžaduje v zásade existencia platného scudzovacieho úkonu a platného zaväzovacieho úkonu. Scudzovací úkon je spôsob nadobudnutia práv k cennému papieru. Druh scudzovacieho úkonu závisí od formy a podoby cenného papiera. Naproti tomu zaväzovací úkon je titulom nadobudnutia práv k cennému papieru a jeho druh závisí výlučne od dohody zmluvných strán. Ak zmluvné strany prejavia vôľu previesť cenný papier odplatne, uzavru niektorý z odplatných zmluvných typov, napríklad kúpnu zmluvu. Ak prejavia vôľu previesť cenný papier bezodplatne, uzavru niektorý z bezodplatných zmluvných typov, napríklad darovaciu zmluvu.⁹³ Zo zmluvy o prevode cenného papiera vzniká povinnosť prevádzajúceho cenný papier previesť a povinnosť nadobú-

⁹³ ŽITŇANSKÁ, L., OVEČKOVÁ, O. a kol. *Základy obchodného práva*. Bratislava : Iura Edition, s. r. o., 2009, s. 623.

dateľa prevziať cenný papier. Všeobecne je záväzok previesť listinný cenný papier splnený jeho odovzdaním nadobúdateľovi na základe zmluvy, ktorá môže mať aj ústnu podobu. To je ale možné len pri listinnom cennom papieri na doručiteľa. Na prevod listinného cenného papiera na rad sa vyžaduje aj rubopis (indosament) indosantom. Rubopisom prechádzajú všetky práva spojené s listinným cenným papierom a nemožno ho viazať na splnenie podmienky. Na to, aby došlo k prevodu práv z cenného papiera, musí okrem toho indosant cenný papier odovzdať indosatárovi a indosatár ho musí prijať. Ak ide o listinný cenný papier na meno, tak k prevodu práv z cenného papiera dochádza okamihom nadobudnutia účinnosti zmluvy o prevode cenného papiera, bez potreby vykonania ďalšieho úkonu ako napríklad odovzдание cenného papiera alebo vyznačenie rubopisu.

Záväzok previesť zaknihovaný cenný papier je splnený registráciou jeho prevodu vykonanou centrálnym depozitárom alebo jeho členom na základe príkazu na registráciu prevodu, ak prevádzaný cenný papier zodpovedá zmluve. Registráciou prevodu zaknihovaného cenného papiera je vykonanie zápisu v zákonom ustanovenej evidencii majiteľov zaknihovaných cenných papierov, a to na farchu účtu majiteľa prevodcu alebo držiteľského účtu, a v prospech účtu majiteľa nadobúdateľa alebo držiteľského účtu. Zápisy na farchu a v prospech účtov majiteľov je centrálny depozitár alebo člen povinný vykonať k tomu istému dňu. Príkaz na registráciu prevodu dáva prevodca aj nadobúdateľ cenného papiera v dohodnutej lehote, ak nebola lehota dohodnutá, v lehote siedmich dní od uzavretia zmluvy. Centrálny depozitár, člen centrálného depozitára alebo osoba, ktorej vedie centrálny depozitár držiteľský účet, vykoná registráciu bezodkladne po tom, ako obdrží obsahovo zhodné príkazy na registráciu prevodu od prevodcu aj nadobúdateľa. Centrálny depozitár a člen vykonávajú registráciu prevodu v poradí, v akom im došli obsahovo zhodné príkazy na registráciu prevodu. Ak príkazy na registráciu prevodu nie sú obsahovo zhodné, centrálny depozitár alebo člen registráciu prevodu nevykoná a bez zbytočného odkladu príkazy na registráciu prevodu s uvedením dôvodov vráti osobám, ktoré tieto príkazy dali. Ak kúpu alebo predaj zaknihovaného cenného papiera obstaral obchodník s cennými papiermi alebo zahraničný obchodník s cennými papiermi, je povinný dať bez zbytočného odkladu príkaz na registráciu prevodu. Ak sa uskutočňuje prevod zaknihovaného cenného papiera na základe obchodu uzavretého na burze cenných papierov, dáva príkaz na registráciu prevodu burza cenných papierov. Centrálny depozitár

alebo člen sú povinní overiť si oprávnenosť týchto osôb na podanie príkazu na registráciu prevodu.⁹⁴

1.1 Verejná ponuka cenných papierov

Zvláštnym postupom uzatvárania zmlúv, ktorých predmet plnenia sa týka predaja alebo nákupu cenných papierov, je verejná ponuka cenných papierov, ktorú upravuje zákon o cenných papieroch v § 120. Verejnou ponukou cenných papierov zákon o cenných papieroch rozumie akékoľvek oznámenie širšiemu okruhu osôb v akejkoľvek forme a akýmikoľvek prostriedkami, ktoré obsahuje dostatok informácií o podmienkach ponuky cenných papierov a o ponúkaných cenných papieroch, ktoré umožňujú investorovi rozhodnúť sa kúpiť alebo upísať tieto cenné papiere. Využitím verejnej ponuky cenných papierov tak investor zhodnocuje svoje finančné prostriedky na základe nákupu ponúkaných cenných papierov a následného vyplácania ich výnosov.⁹⁵ Verejnou ponukou cenných papierov sa rozumie aj umiestňovanie cenných papierov prostredníctvom obchodníkov s cennými papiermi alebo zahraničných obchodníkov s cennými papiermi, ak sa uskutočňuje vyššie uvedeným spôsobom. Špeciálnym ustanovením k tomuto všeobecnému predpisu je § 164 OBZ, ktorý upravuje náležitosti verejnej ponuky pri založení akciovej spoločnosti na základe výzvy na upisovanie akcií. Z hľadiska záväzkového práva, ide o výzvu na podávanie návrhov na uzavretie zmluvy v zmysle ustanovenia § 276 ods. 2 OBZ, pretože úmyslom osoby, ktorá je na strane predávajúceho, zverejňujúcej informácie o cennom

⁹⁴ Príkaz na registráciu prevodu musí obsahovať:

- údaje o prevodcovi (obchodné meno, sídlo a identifikačné číslo, ak je právnickou osobou, meno, priezvisko, trvalý pobyt a rodné číslo, ak je fyzickou osobou),
- tie isté údaje o nadobúdateľovi,
- ISIN a počet kusov cenného papiera,
- údaj o tom, či ide o odplatný prevod, alebo bezodplatný prevod, a v prípade odplatného prevodu aj cenu, za ktorú sa zaknihovaný cenný papier prevádza, ak to nevylučuje povaha prevodu; v prípade, že povaha odplatného prevodu uvedenie ceny vylučuje, musí príkaz na registráciu prevodu obsahovať údaj, z ktorého je jednoznačne zrejmé, že cenu nemožno uviesť,
- právny dôvod prevodu, obchodné meno a sídlo centrálného depozitára alebo člena, u ktorého majú otvorený účet majiteľa prevodca a nadobúdateľ.

⁹⁵ ČUNDERLÍK, L., ŠIMKOVIČ, M. Investovanie na kapitálovom trhu prostredníctvom dohliadaných subjektov v zákonoch regulujúcich kapitálový trh. In *BIATEC, Odborný bankový časopis*. 2010, máj 2010, s. 13.

papieri, je zverejniť podmienky, za ktorých chce uzavrieť zmluvu, a nie prejav vôle za účelom uzavretia zmluvy.

Určujúcim znakom verejnej ponuky je to, že ponuka je neadresná. Ak by ponuka akcií bola adresovaná určitým osobám, čo zákon nevylučuje, nepôjde o verejnú ponuku. Pri verejnom ponúkaní cenných papierov sa ich emitent obracia na väčší okruh investorov za podmienok, ktoré sú z pohľadu týchto investorov podobné ako pri obchodovaní s cennými papiermi na trhu burzy cenných papierov. Utvorenie výhodných podmienok pre investorov a tomu korespondujúce zvýšené nároky kladené na emitenta sa prejavujú vo formálnej podobnosti, ktorú ustanovuje zákon o burze cenných papierov pri prijatí cenných papierov na obchodovanie na trhu burzy na jednej strane a zákon o cenných papieroch pri procese verejného ponúkania cenných papierov na druhej strane. Poskytovanie úplných údajov, ktoré sa týkajú cenných papierov a ich emitentov, je kľúčovým faktorom pri ochrane investorov. Súhrn úplných údajov je obsiahnutý v prospekte cenného papiera. Bez predchádzajúceho zverejnenia prospektu cenného papiera sa nemôže uskutočniť ani verejná ponuka cenných papierov. Prospekt sa môže vypracovať ako jeden dokument alebo ako dokument skladajúci sa zo samostatných dokumentov. Prospekt, ktorý sa skladá zo samostatných dokumentov, sa delí na registračný dokument, opis cenných papierov a súhrnný dokument. Za údaje uvedené v prospekte zodpovedá spravidla emitent alebo jeho štatutárny orgán a pod. Prospekt musí obsahovať všetky údaje, ktoré sú podľa konkrétnej povahy emitenta a cenných papierov, ktoré sú predmetom verejnej ponuky cenných papierov alebo prijímania na obchodovanie na regulovanom trhu, potrebné na to, aby sa investorom umožnilo vytvoriť si správne hodnotenie emitenta, jeho aktív a pasív, finančnej situácie, zisku a strát a vyhlíadok a osôb, ktoré prevzali záruky za splatenie cenných papierov alebo výnosov a práv spojených s týmito cennými papiermi. Údaje v prospekte musia byť uvedené prehľadným a zrozumiteľným spôsobom.

Prospekt musí obsahovať údaje o emitentovi, údaje o cenných papieroch, ktoré sú predmetom verejnej ponuky cenných papierov alebo prijímania na obchodovanie na regulovanom trhu, a súhrn prospektu, v ktorom sa v stručnosti a všeobecne zrozumiteľným spôsobom uvedú kľúčové informácie v jazyku, v ktorom bol prospekt pôvodne vypracovaný. Forma a obsah súhrnu musia poskytnúť v spojení s prospektom primerané informácie o základnej charakteristike príslušných cenných papierov, s cieľom pomôcť investorom pri rozhodovaní o investovaní do týchto cenných papierov. Súhrn musí byť vypracovaný

v štandardizovanom formáte, aby sa uľahčilo porovnávanie súhrnov podobných typov cenných papierov, a jeho obsah by mal poskytovať kľúčové informácie o príslušných cenných papieroch, s cieľom pomôcť investorom pri rozhodovaní sa o investovaní do týchto cenných papierov. Povinnosť zverejniť prospekt cenného papiera sa v zmysle § 120 ods. 3 ZCP nevzťahuje na ponuku, ak je táto ponuka cenných papierov:

- určená výlučne kvalifikovaným investorom,⁹⁶
- určená obmedzenému okruhu osôb, a to menej ako 150 fyzickým osobám alebo právnickým osobám v jednom členskom štáte, ktoré nie sú kvalifikovanými investormi,
- určená investorom, ktorí na základe tejto ponuky získavajú cenné papiere v celkovej hodnote najmenej 100 000 € na jedného investora a zároveň sa za základ výpočtu berie celková protihodnota v Európskej únii za obdobie 12 mesiacov.

Zvláštny režim uzatvárania zmlúv o prevodoch cenných papierov platí aj pre cenné papiere a ostatné investičné nástroje obchodované na regulovanom trhu, kde sa podstatné náležitosti kúpnej zmluvy dojednávajú prostredníctvom automatizovaného obchodného systému organizátora regulovaného trhu podľa jeho vnútorných predpisov.

1.2 Zmluva o kúpe cenných papierov

Zmluva o kúpe cenných papierov (§ 30 ZCP) sa spravuje ustanoveniami Obchodného zákonníka o kúpnej zmluve, ak zákon o cenných papieroch neustanovuje inak. Podstatnými náležitosťami zmluvy sú: určenie druhu prevádzaných cenných papierov, ich počet, kúpna cena a ISIN, ak je pridelený. Nezastupiteľné cenné papiere musia byť určené druhom, emitentom, formou, menovitou hodnotou a číselným označením tak, aby bolo zrejmé, ktorého cenného papiera sa prevod týka. Zastupiteľné cenné papiere by mali byť označené ako cenné papiere určitého druhu, menovitej hodnoty a počtom kusov cenných papierov, ktoré sú predmetom prevodu. Zastupiteľnými cennými papiermi sú cenné papiere rovnakého druhu a formy vydané jedným emitentom, ak sú s nimi spojené

⁹⁶ Kvalifikovaným investorom sa v zmysle ustanovenia § 120 ods. 6 ZCP rozumie profesionálny klient alebo oprávnená protistrana. Kvalifikovaným investorom nie je osoba, ktorá požiadala, aby sa s ňou na účely zákona o cenných papieroch zaobchádzalo ako s neprofesionálnym klientom.